

Kompletterande samrådsyttrande inför ansökan om nätkoncession för linje för kraftledningar mellan Stackbo-Tuna och Ängsberg-Tuna, Gävle och Sandviken kommuner, Gävleborgs län

Sammanfattning

Sandvikens Kommun, nedan kallad Kommunen, är positivt inställd till Vattenfall Eldistribution ABs, nedan kallad Vattenfall, utbyggnation av starkströmsledningar från Stackbo och Ängsberg till Tuna. Kommunen förordar Vattenfalls sträckning 1A och önskar att Vattenfall utreder vidare samt redovisar effekterna av Kommunens önskemål om markförläggning av kablarna, del av sträckan (A-C och B-C), samt i övrigt beaktar nedan lämnade kommentarer. Kommunen önskar vidare att en stor miljökonsekvensbeskrivning, MKB, upprättas samt att den fortsatta processen sker i nära samverkan mellan parterna och verksamhetsutövare inom området.

Beskrivning av ärendet

Vattenfall har regionnätet i området och har därmed skyldighet att ansluta verksamheter och produktionsanläggningar till elnätet. Vattenfall har fått i uppdrag att ansluta effektkrävande verksamhet från tre planerade områden; Ersbo, Stackbo och Tuna.

Undersökningssamrådet har genomförts så att det också uppfyller kraven på det avgränsningssamråd, som ska göras inom ramen för en specifik miljöbedömning. Förarbeten till 6 kap. miljöbalken tydliggör dock att det för en verksamhet eller åtgärd som medför betydande miljöpåverkan ofta är lämpligt att samråd upprepas eller sker i etapper.

Även om samordningsmöjligheten för undersöknings- och avgränsningssamråd finns, är samrådsförfarandet en pågående process, vilken som huvudregel inte kan anses genomförd genom att verksamhetsutövaren vid ett tillfälle informerat en myndighet eller allmänheten. Detta gäller särskilt mer omfattande verksamheter, vilket Kommunen anser att detta är.

Undersökningssamrådet

Kommunen bedömer att nybyggnation av kraftledningar, som tar så mycket oexploaterad mark i anspråk, är betydande miljöpåverkan och en stor MKB bör upprättas.

Tekniska kontoret

Avgränsningssamrådet

- MKB bör innehålla vad som anges i 6 kap 35-36 §§ miljöbalken (1998:808).
- Generellt bör konsekvenser för naturmiljön och samtliga naturvärden beskrivas i MKB:n samt redogörelse av skyddsåtgärder ske.
- Av MKB:n bör framgå om det finns miljökvalitetsnormer som påverkas av de olika alternativa sträckningarna samt säkerställa att dragningarna inte medför överskridande av någon miljökvalitetsnorm.
- Ledningsdragningen bör utföras med bästa möjliga teknik med hänsyn till förutsättningarna inom verksamhetsområdet. Det innebär att merkostnaden som en markkabel innebär, inte nödvändigtvis är orimlig vid en avvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. I MKB:n bör en redovisning ske av förhållandet mellan kostnaden att ta mer oexploaterad mark (ekosystemtjänster) i anspråk (luftledning) jämfört med kostnaden för markkabel.
- Landskapsbilden kommer att påverkas av en luftledning främst över öppna områden som sjöar och åkermark. Enligt förslaget korsar sträckningen åkrarna mellan Högbo och Sandviken, golfbanan, ridskolan, Hälsans stig och Tunasjön. I MKB:n bör en utredning gällande landskapsbilden tas fram.
- Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I MKB:n bör detta redovisas tydligare.
- Det är viktigt ur hälsoskyddssynpunkt att elektromagnetfältsbereäkningar utförs och risker för närliggande bostadshus utreds. Elektromagnetfältsbereäkningar och risker bör även tas fram och utredas till planerade bostadsområden som finns upptagna i Sandvikens kommuns översiktsplan.
- Effekter på hydrologi, vattendrag, sjöar och grundvatten bör beskrivas, hur de kan undvikas samt vilka eventuella skyddsåtgärder som bör vidtas.
- Åkerholmar, öppna diken, alléer med flera små biotoper i odlingslandskapet är biotopskyddade och dispens krävs för åtgärder i dem som kan skada naturmiljön i biotoperna. Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken får man inte bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön inom ett biotopskyddsområde.
- En heltäckande naturvärdesinventering bör tas fram i MKB:n.
- Fågellivet bör undersökas närmare i en fågelinventering för hela den tänkta sträckningen och konsekvenserna utredas.
- Artskyddet bör behandlas i MKB:n. Verksamhetens påverkan på växt- och djurlivet, fridlysta arter rödlistade arter etc. Enligt artskyddsförordningen(2007:845) 4 § är det förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa vilda fåglar och vissa djurarter samt deras

fortplantningsområden eller viloplatsler.

- Det så kallade nollalternativet bör redovisas. Nollalternativet handlar om kommunens intentioner om framtida markanvändning enligt översiktsplanen, som vann laga kraft 2018-12-22.

Kommunens synpunkter

Framtida strömförsörjning

De nya starkströmsledningarna är viktiga för att strömförsörja exploateringsområdet Tuna, samt för att utveckla den samlade kapaciteten för Sandvikens kommun, nuvarande och kommande näringslivs framtida behov och utvecklingsmöjligheter.

Lokaliseringsval och intressen

Allmänna intressen

Ett beslut om nätkoncession för linje får meddelas om anläggningen är lämplig ur allmän synpunkt. Den föreslagna ledningen kan komma att få konsekvenser på Sandvikens kulturmiljö, friluftsområden, jordbruk, öppna odlingslandskap, skogsmark samt befintlig och planerad framtida bebyggelse, som ligger inom de föreslagna sträckorna.

Kommunen bedömer samtliga av dessa som viktiga allmänna intressen och med hänvisning till Europeiska landskapskonventionen, (ELC, <https://www.coe.int/en/web/landscape/home>), att skäl finns till att det behöver utredas vidare om ledningsdragningen delvis behöver anpassas till markförlagda kablar, vilket lämpligen görs i en MKB.

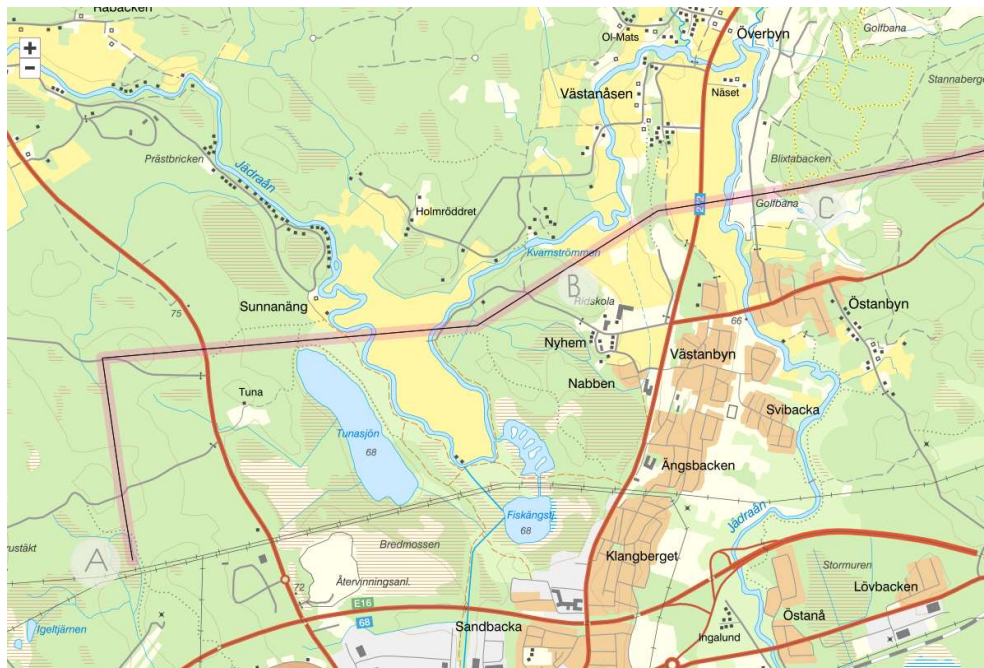
Länsstyrelsen nämner i sitt yttrande att driftsäkerheten kan säkerställas när kraftledningarna markförläggs, samt att ledningsdragningen bör utföras med bästa möjliga teknik med hänsyn till förutsättningarna inom verksamhetsområdet. Det innebär att en eventuellt högre kostnad, som markförlagda kablar istället för luftburna ledningar innebär, inte bör vara en orimlig avvägning. Liksom Länsstyrelsen anser Kommunen att påverkan på den fysiska miljön och de allmänna intressena blir mindre med markförlagda kablar.

Kommunens accepterade förslag på sträckning. Två alternativ med delvis markförlagda kablar

Kommunen förordar i första hand Vattenfalls sträckning 1A och önskar att Vattenfall utreder vidare Kommunens önskemål om markförläggning av kablarna i cirka sex km, ungefärligen från punkt A till C, enligt karta nedan. Karta, se även bilaga 1.

Kommunen förordar i andra hand Vattenfalls sträckning 1A och önskar att Vattenfall utreder vidare Kommunens önskemål om markförläggning av kablarna i cirka två km, ungefärligen från punkt B till punkt C, enligt karta nedan. Karta, se även bilaga 1.

Den fortsatta processen bör ske i nära samverkan mellan parterna samt verksamhetsutövare inom området.

Påverkan på Högbo bruk

Högbo bruk är av övergripande strategiskt vikt för kommunens utveckling, för tillväxtpolitik och för förverkligande av strategiska politiska mål som minskad arbetslöshet, ökat företagande, förbättrad folkhälsa och inkludering. Högbo bruk är även viktig för förverkligandet av kommunens kultur- och fritidspolitiska mål.

Kommunen bedömer att den förordade luftledningssträckningen kan komma att få konsekvenser för Högbo i sin utveckling som destination och resmål, för friluftslivet i området och för kulturmiljön runt Högbo.

Högbo – destination

Högboområdet har det senaste decenniet utvecklats till ett av regionens viktigaste besöksmål; en destination med ca 500 000 besökare per år, vilket kan jämföras med ca 1,4 miljoner på Gröna Lund i Stockholm och ca 300 000 på Skara sommarland.

Högbo bruk är viktig för tillväxtpolitiken och är under stark utveckling som turistiskt besöksmål. Högbo bruk räknas till de främsta i landet inom cykelturism och har även en stark position inom längdskidåkning. Tillsammans med Kungsberget alpina skidområde bildar Högbo grunden för Sandvikens vinterturism som med närhet till Stockholm/Mälardalen är under expansion. Med direkt koppling till Högbo bruks verksamhet drivs ca 20 företag på området.

Högbo – friluftsliv

Den av Vattenfall förordade luftledningssträckningen kan medföra ett intrång på Högbo friluftsområde där den korsar golfbana, skidspår, MTB-banor och vandringsleder, vilket torde få konsekvenser för kommunens friluftsliv. Det berörda området är utpekat i Sandvikens översiktsplan som en viktig grönstruktur att bevara, se utdrag ur översiktsplanen på sid 5.

Det är även viktigt att utreda hur förslagen påverkar andra friluftsoch hälsofrämjande aktiviteter, till exempel hur Högbo ridklubbs verksamhet påverkas.

Högbo – kulturmiljö

Det som gör Högbo-området till en unik och levande plats idag är just kombinationen av natur, aktiviteter och friluftsliv tillsammans med kulturhistoriska miljöer. En skada på någon av dessa delar kan medföra konsekvenser även för de andra delarna. Det är därför av vikt att både kulturmiljöer och friluftsområden får behålla samma möjligheter att expandera som idag. Den förordade luftledningssträckningen försvårar delvis detta.

I Högbo Bruk finns en kulturhistoriskt väl bevarad bruksmiljö från 1600-talet. Herrgårdarna, de röda längorna, smedsstugorna, kvarnen, stallet och bruksparken ger Högbo dess karaktär och påminner om den gamla bruksepoken. År 1862 startade Göran Fredrik Göransson Högbo Stål & Jernverks AB i Högbo Bruk, föregångaren till dagens Sandvik AB.

Högbo är en historisk plats som har betytt mycket för Sveriges exportindustri. Här lades grunderna till det som skulle komma att bli en av Sveriges största exportvaror, nämligen stålet. När Bessemermetoden år 1858 började användas vid Edsken (Hofors kommun) hamrades stålet sedan i Högbo. Något som fortsatte ända fram till 1862 och flytten till Sandviken.

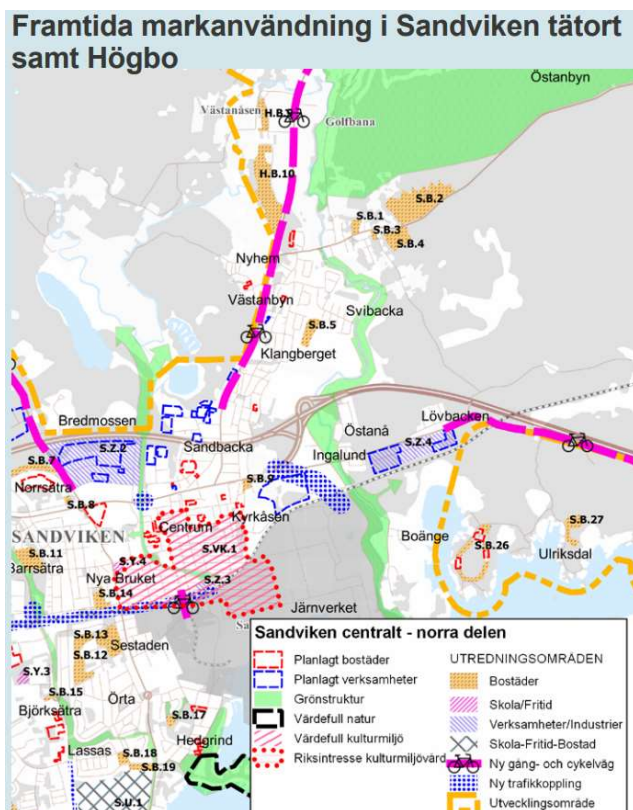
Strategiska aspekter

Efter antagande av översiktsplan 2018 samt VA-plan 2019 har Kommunen påbörjat ett strategiskt arbete med att förverkliga dessa planer. Med hjälp av en god VA-planering strävar Kommunen efter en hållbar utveckling som går hand i hand med kommande exploateringar. Det högst prioriterade området att börja detaljplanelägga samt förse med kommunalt VA är Högbo.

Översiktsplanen - från 2018-12-22

Översiktsplanen visar bland annat den politiska viljan för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras, både på kort och på lång sikt och är det främsta verktyget för dialog mellan Kommunen, staten, myndigheter, allmänheten och andra.

Översiktsplan anger utveckling av område H.B.10. Kraftledningen till Tuna kommer att passera detta område. För att eventuellt möjliggöra en kommande exploatering av området önskar Kommunen att kraftledningarna markförläggas genom detta område, se förslag på sid 3, 4 och bilaga 1.

Utdrag ur översiktsplanen.

Detaljplanering i området

Högbo med omnejd är ett populärt och eftertraktat bostadsområde. Det har under de senaste 10-15 åren funnits flera förslag på detaljplaner i bl.a. Västanåsen. Det senaste planuppdraget längs norra delen av Byrängesvägen (Överbyn 3:3 m.fl.) gavs redan 2011 men avskrevs 2016 i väntan på VA-plan som blev klar 2019. Planens syfte var att tillskapa sju nya stora bostadstomter i ett attraktivt läge längs med Byrängesvägen.

Påverkan på befintlig bebyggelse

Det är viktigt ur hälsoskyddssynpunkt att magnetfältberäkningar utförs och risker med elektromagnetiska fält för närliggande bostadshus utreds. Magnetfältberäkningar och risker bör även tas fram och utredas till planerade bostadsområden som finns upptagna i översiktsplanen.

Fastigheters marknads- och taxeringsvärde kan komma att utvecklas negativt.

Påverkan på utvecklingsområden för bostäder

Utöver det intrång som kraftgatan på ca 80-100 m tar i anspråk uppstår även en 300 m byggfri zon, vilket innebär att möjligheterna att utveckla befintlig bebyggelse i Västanåsen och Östanbyn påverkas.

Påverkan på landskapsbild, naturområden, gröna korridorer och jordbruksmark

Kommunen bedömer att den förordade sträckningen med luftledningar kommer att få konsekvenser för landskapsbilden och på vad som kan betraktas som karaktärsskapande platser.

I *Översiktsplan för Sandvikens kommun 2030* beskrivs odlingslandskapet längs med Högbovägen (väg 272) som ett karaktärsdrag för stadens grönstruktur. Det öppna landskapet markerar en naturlig övergång mellan Sandviken och Högbo. Vid denna plats tar Sandvikens tätort slut och den mer glesbebyggda och lantliga karaktären i Högbo tar vid. Med den ledningssträckning som förordas i samrådsunderlaget kan denna landskapsbild upplevas fragmenterad och skapa en barriär i landskapsbilden.

Kreosot i stolpar

Kreosot är klassat som cancerframkallande och är giftigt för jord- och vattenlevande organismer. Kreosot kan också ge hudbesvär, framför allt i samband med solljus. Riskerna med kreosot hänger ihop med hur ofta man blir utsatt för ämnet och i vilken grad skyddsföreskrifter följs.

I epidemiologiska undersökningar av kreosotarbetare är det svårt att dra en entydig slutsats. I dessa undersökningar har man sett både en viss ökning av vissa cancerformer, men även en minskning av andra cancerformer.

Miljöriskerna bedöms främst vara lokala i direkt anslutning till en stolpe eller sliper. Flera av de ingående komponenterna i kreosot, som antracen, fluoranten, fenatren och pyren har dock identifierats som PBT- eller vPvB-ämnen, vilket betyder att de är persistenta (långlivade), bioackumulerbara (kan lagras i levande vävnad) och toxiska (giftiga) eller väldigt persistenta och väldigt bioackumulerbara. Dessa ämnen är problematiska eftersom effekterna på lång sikt är oförutsägbara och ämnena finns kvar i miljön även långt efter det att exponeringskällan tas bort.

Pär Jerfström
Kommundirektör

Bilaga 1: Karta, som redovisar Kommunens önskade utredningsområde för markförlagda kablar.